

Szabó Dániel¹: Egy szétszóródott fotóhagyaték elemzése – Recenzió

Az Areiön Könyvek gondozásában jelent meg a tavalyi év végén „A Király utcától a Király utcáig XX. századi zsidósors egy fotóhagyaték alapján” című tanulmánykötet, melyet Tóth Marcell írt.² Az Areiön Egyesületet 2008-ban alapították és többek között közművelődési, kulturális és művészeti tevékenységet folytat. Több alapítvánnyal és szervezettel is együttműködött. Könyvkiadást 2011 óta folytat.

A könyv fő üzenete és célja egy hagyatékon keresztül bemutatni azt, hogy mekkora értéke is van a szekrények mélyén lapuló megsárgult fotóknak. A szerző egy egész életét Budapesten a Király utcában élő zsidó tartalékos tiszt életét mutatja be 70 válogatott fényképen keresztül. A könyv végén bemutatott képek mindössze sorszámmal lettek ellátva. Ami miatt különlegesekek ezek a fényképek, hogy az olvasók egy emberi életút részleteit a kötetben szereplő képeken keresztül ismerhetik meg. Eközben átélhetik azt, milyen egy ismeretlen embernek az életét kutatóként megismerni. Erre szolgál a szövegekben megjelenő dőlt betűkkel megjelenő *Polgár*, *Kereskedő*, *Katonatiszt* vagy *Ember* megjelölések. A hagyaték ugyan szétszóródott, de a megmaradt darabjainak az összegyűjtése egy izgalmas és a történelem viharait átélt ember sorsát tárja elénk hét tanulmányba összegyűjtve. Az első tanulmányban a Király utca létrejöttét, első magyar említését, a zsidóság központjává válását és azt tudhatjuk meg miért is nevezték a pesti utcák nagyapjának. A második tanulmányban megismerhetjük a sikeres családi vállalkozást, a divatáruházat, mely hatvan évig sikeresen állt ellen a történelem viharainak. A harmadik tanulmányban az életútja elején járó *Fiatalember* levelei alapján az I. világháború előtti Bécs és Berlin nagyvárosainak mindennapjaiba kaphatunk betekintést. A negyedik

---

1 Koszta József Múzeum, történész, régésztechnikus

2 A könyv a Nemzeti Tehetség Program, a Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj (Pályázati azonosító: NTP-NFTÖ-19-B-0019) által biztosított forrás felhasználásával, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő és az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával valósult meg.

tanulmány az I. világháborús tartalékos tisztről és a zsidóság világháborús szerepvállalásáról szól. A publikáció elején megismerhetjük, hogy mivel foglalkoztak a korszakban a vonacsapatok, hogy miért hívták őket „Mózes dragonyosoknak”. Ezt követően a zsidóság számarányának változását a közös hadseregben, a Nagy Háború kitörését, az ekkor még zászlós katona déli frontra kerülését és az itt átélt nehézségeket, tisztté válását, átvezénylését az orosz frontra, a zsidóság elleni antiszemita vádakat a háború alatt, a tartalékos tiszt ismételt áthelyezését a déli frontra, kitüntetéseit és a világháború befejezését ismerteti a szerző. Az ötödik tanulmányban a trianoni békeszerződés által megszabott katonai korlátozásokról és tartalékos tisztünk hagyatékából fennmaradt életképekből kaphatunk bővebb ismereteket a korszakról. A hatodik tanulmányban a Frontharcos Szövetség létrejöttéről és felépítéséről olvashatunk. A szerző bemutatja a szervezet kitüntetéseit és a hagyaték fellelt fényképein keresztül az egyenruháról és a kötetben megismert tartalékos tiszt által viselt kitüntetésekről is érdekes részleteket tudhatunk meg. Ezt követően a Frontharcos Szövetség országos találkozójáról, a VI. kerületi főcsoport rövid történetéről, annak rendezvényeiről olvashatunk, melynek a tartalékos tiszt is tagja volt. A tanulmány végén kiderül miért kellett feloszlatni ezt a csoportot. A kötet hetedik egyben befejező tanulmányában a zsidótörvények bevezetéséről és hatásairól, a német megszállás utáni újabb korlátozó rendeletekről, a zsidóság „csillagos házakba” kényszerítéséről majd gettósításáról és a főváros ostromáról is olvashatunk. A publikáció végén a divatáruház működésének az újraindulásáról és a *Kereskedő* reménytelen harcáról kapunk információkat. Az új rendszerben hiába próbált érvényesülni a főszereplő az államosítás hatására egy hat évtizedig működő családi vállalkozás vált állami tulajdonná, tulajdonosa pedig divatáruházának alkalmazottjává.

A könyv különlegessége, a gazdag fényképgyűjtemény mellett az, ahogyan a szerző egy-egy kép apró részleteinek elemzésével bemutatja a zsidó tartalékos tiszt által megélt gazdag életutat. Mindeközben az olvasók rácsodálkozhatnak egy ilyen nagyívű kutatás nehézségeire, és az ezalatt felmerült kérdésekre. A hetven fénykép és azok elemzése révén jól látható mennyi információt rejt egy-egy kép a szakavatott szem számára, legyen az fordítva hordott kitüntetés sor vagy egy oda nem illő viseleti elem az egyenruhán. A kötet elolvasása után mindenki másként nézhet a saját otthonában fellelhető családi fényképeire.

Tóth Marcell: A Király utcától a Király utcáig XX. századi zsidósors egy fotóhagyaték alapján. Szeged, Areión Könyvek, 2020.

Summary

Last year, an interesting study was issued with the title “From Király utca to Király utca – 20th century Jewish fate based on a photographic legacy” published by Marcell Tóth. The book shows how significant values of the old yellowed photos lying deep in the cupboards represent. Through 70 selected photographs, the author portrays the life of a Jewish reserve officer living in Király Street in Budapest. Analyzing the photos, it becomes certain that each image holds information for the professional eye. After reading the book, we look differently at our family photos in our own homes.